

NÜRNBERG - DÜRER VÁROSA

A múlt év októberében a Magyar Országos Levéltár képviseletében részt vehettem a 71. alkalommal megrendezésre került Német Levéltári Napon. Minthogy ennek az egyik legszebb német város, Nürnberg adott otthont, szabadidőmet a város múltjának és jelenének megismerésére fordíthattam. Erre egyebek mellett kiváló lehetőséget kínált, hogy a város 2000-ben ünnepelte első fennmaradt írásos említésének 950. évfordulóját és ebből az alkalomból egész éves rendezvénysorozatnak adott otthont. Az egészséges lokálpatriotizmus számos megnyilvánulása mellett az ünneppsorozat hangulatának egyik legkarakterisztikusabb jellemvonása volt Albrecht Dürer (1471-1528) alakjának megidézése. A reneszánsz művészet e sokoldalú zsenijére Nürnberg már a maga korában is joggal büszke volt. Ez nyilvánult meg abban, hogy a városi tanács megadta számára azt az erkölcsi és anyagi elismerést, aminek hiánya oly sok művész életét nehezítette meg. Ugyanakkor látnivaló volt, hogy a Dürer iránti tisztelet és csodálat semmit sem csökkent a halála óta eltelt majd fél évezred óta. Nürnberg Der Dürerstadt, hirdették nemes egyszerűséggel a szórólapok, óriásplakátok, idegenforgalmi prospektusok, sőt a művész arcképével díszített különféle ruhadarabok is.

A nürnbergi Dürer-kultusz központi színhely a mester egykori háza. Köztudott, hogy Nürnberg a második világháború során óriási károkat szenvedett el a bombázások következtében, ám a németek a rájuk olyannyira jellemző kitartással, szinte minden lerombolt épületet az eredetihez hasonló alakban teremtettek újjá. A királyi vár és az annak kapuja előtt meghúzódó néhány épület, így pl. a város legrégebbi háza, egy 1300-as évek derekán épült favázás ház azonban átvészelte a háborút. Az utókor

ségben maradtak közé tartozott Albrecht Dürer egykori lakóháza is. Aki egy kicsit is érdeklődik a művészettörténet, vagy akár Nürnberg múltja iránt, az nem hagyhatja el úgy a várost, hogy az itt berendezett múzeumba ne látogasson el. A ház szobáit a korabeli metszetek alapján olyan bútorokkal rendezték be, amelyek a művész idején is használatosak voltak. Eredeti felszerelés csupán a főzőkonyhában maradt fenn, ám ettől függetlenül teljesen átérezhető a kor hangulata, különösen úgy, hogy a szobák ablakain kipillantva szinte ugyanaz a látvány tárul az érdeklődő szeme elé, mint amit Dürer is láthatott a XV-XVI. század fordulóján. A művész több munkájának reprodukciója csodálható meg a házban berendezett kiállítások révén, de akit művészetének technikai oldala érdekel, azt sem éri csodálódás. Külön tárlóban helyezték el a munkaeszközöket, az általa használt festékek-ből egy-egy mintát, mi több, egy korabeli nyomdagép utánezata is megtalálható az egyik szobában, amelyen a látogatók maguk is elkészíthetnek egy-egy reprot, ha úgy hozza kedvük. A ház földszinti részén pedig egy elsötétített helyiségben Dürer és a korabeli Nürnberg mindennapjait bemutató film pereg non-stop: a látogató tetszése szerint pillanthat bele a filmbe. Mindez így együtt szinte visszavarázsolja az érdeklődőket a reneszánsz világába.

Nürnberg tehát a magáénak érzi Albrecht Dürert. Joggal. De nem lehet említés nélkül hagyni, hogy mi, magyarok is legalábbis bizonyos mértékig magunkénak vallhatjuk Dürer örökét. Ismert, hogy a legelső máig is fennmaradt olyan metszet, amelyet mai fogalmaink szerint is kétségkívül ex librisnek nevezhetünk, Albrecht Dürer munkája 1516-ból. Minthogy Dürer családja a Gyula melletti Ajtós községből (Békés megye) származott el Nürnbergbe (erre utal a név is: Tüerer = Dürer), így elmondhatjuk, hogy Magyarországnak is van némi köze az ex libris születéséhez. Hogy a kisgrafika iránt érdeklődők Magyarországon is mindig kiemelt figyelmet fordítottak Dürer művészetére, az is bizonyítja, hogy miután 1932-ben létrejött az első országos ex libris-egyesület, a MEGE, a debreceni ex libris készítőket és gyűjtőket tömörítő egyesület, 1935-ben a művész nevét vette fel: 55 gyűjtő és művész ekkor alapította meg Nagy József lakásán az Ajtói Dürer Céhet. A név ötlete Nagy Józseftől származott: oka a Dürer művészetére iránti tisztelet mellett az volt, hogy a kortárs debreceni alkotók közül többen is, elsősorban Gáborjáni Szabó Kálmán, a Dürer-féle fametszési technika hívei és művelői voltak.

Mindezen tények ismeretében csak javasolni tudom minden kisgrafika iránt érdeklődőnek, hogy ha teheti, látogasson el Nürnbergbe és ne mulassza el megtekinteni Albrecht Dürer egykori lakóházát. Ahogy a helyiek ápolják a nagy művész örökségét, példaként szolgálhat bárki számára: Dürer művészetét Nürnbergben nem csak a múlt, hanem a jelen része is.

Moskál Tibor rézmetszete, C2